

" ...

I. DAVACININ GEREKÇESİ ÖZETİ:

A- Genel olarak :

Eski 3832 sayılı Örfi İdare Kanununun 1961 Anayasa'sı ile çelişmekte oluşu dolayısıyla çıkarılan 1402 sayılı Kanunla 3832 sayılı Kanuna göre daha geri adımlar atılmış ve bu Kanun yeni Anayasa'nın getirdiği haklar ve özgürlükler düzenini toplumumuza çok gören antidemokratik bir anlayışın ürünü olmuştur. Kanun yapılmasında iki önemli anayasal hayata düşülmüştür. Birincisi Sıkıyönetim eylem ve işlemlerinin Anayasa'nın 124 üncü maddesinin ve Bakanlar Kurulunun Sıkıyönetimi ilân gerekçesinin sınırları içinde kalması gereğinin bir kenara bırakılmış, ikincisi 124 üncü maddenin son fıkrasındaki "durdurma" deyimine Anayasa'nın kesin hükümleri ile güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerin Anayasa'nın 11 inci maddesine aykırı olarak kasıtlanabileceği anlamının verilmiş bulunmasıdır.

B- İptali istenen hükümlere ilişkin gerekçeler:

a) 1402 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin a ve b fıkraları :

Anayasa'nın 15., 16., 17 nci maddeleri özel hayatın korunmasını düzenler. 15 inci maddenin ilk bölümü hem bu maddenin ikinci bölümüne, hem de 16 ncı ve 17 nci maddelere yön veren bir genel nitelik taşımaktadır. Bu bakımdan "yetkili merci" deyimine giren Sıkıyönetim Komutanlıklarının "üst, özel kağıt eşya ve konut aramaları" da adli kovuşturmayla ilişkin olmak ve 1402 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde durum böylece açıklanmak gerekir. Ayrıca Sıkıyönetimin bu alanlardaki işlem ve eylemlerinin de ilân gerekçesi ile bağlı bulunduğu belirtilmemesi Anayasaya aykırı olarak yetki aşımı olanağı yaratmaktadır. Bu iki fıkra Anayasanın 15., 16., 17. ve 124 üncü maddelerine aykırıdır.

b) 3 üncü maddenin c fıkrası :

Anayasa'nın 22 nci maddesi hâkimlerden başkasının yayım yasağı koyamamasını öngörmekte kalmamış, hâkimlerin bu kararı verebilmelerini dahi kanunda açıkça sayılmış hallere inhisar ettirmiştir. 1402 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinin c fıkrasının sansür ile ilgili bölümü bu maddeye açıkça aykırıdır.

Aynı fıkranın basımevlerini kapatmak yetkisi veren son cümlesi ise Anayasa'nın "basımevi ve eklentileri ve basın araçları, suç vasıtası olduğu gerekçesiyle de olsa, zapt ve müsadere edilemez veya işletilmekten alıkonulamaz." biçimindeki 25 inci maddesine aykırıdır.

c) 11 inci madde :

11 inci maddede öngörüldüğü üzere yürütme organına bağlı ve onun içinde yer almış bir kurulca Sıkıyönetim Mahkemeleri hâkimlerinin seçilmesi ve usulüne uygun olarak yani 353 sayılı Kanunun 1. inci maddesi uyarınca Millî Savunma Bakanı, Başbakan ve Cumhurbaşkanınca atanması Anayasa'nın 138 inci maddesinin son fıkrasındaki mahkemelerin bağımsızlığı ve hâkimlik teminatı kavramlarına aykırıdır. Öte yandan 138 inci maddedeki "askerlik hizmetlerinin gerekleri" kavramının da hâkim teminatını yok edici biçimde ele alınmasına olanak yoktur.

Esas Sayısı:1971/31

Karar sayısı:1972/5

ç) 15 inci madde :

Anayasa'nın 30 uncu maddesinin dördüncü fıkrası yakalanan veya tutuklanan kimselerin yirmi dört saat içinde hâkim önüne çıkarılmaları ilkesini koymuş ve bu süre geçtikten sonra hâkim kararı olmaksızın bir kimsenin hürriyetinden yoksun kılınmasını yasaklamıştır. 1402 sayılı Kanunun 15 inci maddesi bu kesin hükme aykırıdır.

d) 23 üncü madde :

Askeri mahkemelerin Sıkıyönetim sona ermesinden sonra da 1402 sayılı Kanunun 23 üncü maddesi uyarınca görevlerini sürdürmeleri "tabiî hâkim" kavramına ve olağanüstü yargı mercii kurma yasağına, yani Anayasa'nın 32 nci maddesine aykırı düşer. Sıkıyönetimin kalkmasının olağanüstü durumun geçtiği anlamına geldiği ve bundan sonra Sıkıyönetim Mahkemelerinin artık olağanüstü merci niteliğini alacağı ortadadır."